

Nu mai este amuzant. Utilizarea umorului de către extremiștii de dreapta

Autori: Maik Fielitz și Reem Ahmed,
experți externi ai RAN

Radicalisation Awareness Network

**Nu mai este amuzant.
Utilizarea umorului de către extremiștii de
dreapta**

AVIZ JURIDIC

Acest document a fost elaborat pentru Comisia Europeană, dar reflectă numai opiniile autorilor. Comisia Europeană nu este răspunzătoare pentru nicio consecință care poate rezulta din reutilizarea acestei publicații. Mai multe informații despre Uniunea Europeană sunt disponibile pe internet (<http://www.europa.eu>).

Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2021

© Uniunea Europeană, 2021

Politica de reutilizare a documentelor Comisiei Europene este pusă în aplicare prin Decizia 2011/833/UE a Comisiei din 12 decembrie 2011 privind reutilizarea documentelor Comisiei (JO L 330, 14.12.2011, p. 39). Dacă nu se specifică altfel, reutilizarea acestui document este autorizată în temeiul unei licențe Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Aceasta înseamnă că reutilizarea este permisă, cu condiția menționării surselor și a indicării oricăror modificări.

Pentru a utiliza sau a reproduce elemente care nu sunt deținute de Uniunea Europeană, ar putea fi nevoie să solicitați permisiunea direct de la titularii drepturilor respective.

Umorul a devenit o armă centrală a mișcărilor extremiste, cu scopul de a submina societățile deschise și a crește toleranța față de violență. În special în contextul valului recent de atacuri teroriste ale extremei drepte, asistăm la moduri „ludice” de comunicare a ideologiilor rasiste. Pe măsură ce extremiștii de dreapta se integrează strategic în culturile online, abordarea lor se schimbă fundamental. Această tendință a fost facilitată îndeosebi de așa-numita mișcare a dreptei alternative („alt-right”) care s-a răspândit la nivel mondial. Această mișcare predominant online a creat noi standarde pentru reîncadrarea pozițiilor extremiste sub masca ironiei, estompând limitele dintre mesajele malițioase și cele potențial radicalizante. Rezultatul este o formă de umor nihilistă, îndreptată împotriva minorităților etnice și sexuale și despre care se crede că inspiră fantezii violente și, în cele din urmă, acțiuni de această natură. Documentul de față examinează modul în care funcționează umorul ca potențial factor de influențare a violenței extremei drepte. Urmărim astfel diseminarea strategică a discursurilor extremei drepte și discutăm despre modul în care extremiștii își disimulează mesajele mizantropice pentru a nega intențiile malițioase sau prejudiciile intenționate. Aceste evoluții recente reprezintă provocări majore pentru practicieni: pe măsură ce apare o nouă generație de extremiști violenți din subculturile digitale, fără un centru organizațional clar, strategiile de prevenire au nevoie de o orientare reînnoită și trebuie să facă față naturii intangibile a culturilor online.

Introducere

Umorul în contextul prevenirii și combaterii extremismului violent (P/CVE) a fost discutat, în mare parte, ca mijloc de combatere a ideologiilor extremiste ⁽¹⁾. Diverse campanii de contranarațiuni au recurs la umor pentru a pune sub semnul întrebării autoritatea grupurilor extremiste și a ridiculiza ambițiile lor. Deși este dificil de măsurat eficacitatea unor astfel de campanii, studiile au arătat că aceste demersuri sunt adecvate pentru a crea alternative democratice pentru tinerii afectați (2). Astfel, o varietate de protagoniști recunosc potențialul umorului ca mijloc de persuasiune și dezangajare. Cu toate acestea, s-a acordat mult mai puțină atenție modulului în care este folosit umorul de către grupurile și subculturile extremiste ca mijloc de recrutare. Acoperirea acestei lacune în studiile și practica P/CVE a devenit o chestiune urgentă, mai ales având în vedere valul de terorism de extremă dreapta mediat digital care a lovit Christchurch, El Paso și Halle, printre altele.

Autorii acestor atacuri nu aveau cazier judiciar, nu erau membri ai organizațiilor extremiste și nici nu aveau legături cu scenele locale. Mai degrabă, aceștia au apărut din subculturi digitale, care au în comun, pe lângă receptivitatea la idei extremiste, un stil de umor cinic, menit să amorțească și să desensibilizeze consumatorii săi în legătură cu folosirea violenței. În consecință, teroriștii adoptă în manifestele lor expresii din cultura memelor și din mediile online. În special forumurile online bazate pe imagini, cum ar fi 4chan și 8kun (anterior 8chan), s-au dezvoltat ca locuri în care mesajele extremiste cu substrat umoristic și ironic se propagă în societate, îngreunând tot mai mult diferențierea între acțiunile organizate și actele de provocare individuale. Utilizatorii acestor forumuri reîncadrează ideologiile de extremă dreapta și le fac atractive pentru noile grupuri-țintă care nu sunt pe radarul practicienilor și al forțelor de ordine.

Atunci când ne gândim la extremismul de dreapta, am fi tentați să îl asociem cu zeloții retrograzi, rigizi și formali care acționează la periferia spectrului politic. Cu toate acestea, imaginea de skinhead este depășită de mult și, de altfel, și fenomene mai recente cum ar fi mișcarea identitară au devenit mai puțin populare în întreaga Europă. Pe măsură ce extremiștii de dreapta se integrează strategic în culturile online, abordarea lor se schimbă drastic. În fapt, aceștia au învățat lecția că, în societățile noastre digitalizate, dacă o mișcare vrea să aibă succes, trebuie să fie antrenantă și participativă. În realitate, un simț împărtășit al umorului a devenit un instrument eficace de imersiune a oamenilor în ideologiile extremiste și, prin urmare, a contribuit la unele dintre cele mai grave fapte de violență din secolul al XXI-lea.

Analiza utilizării strategice a umorului poate oferi așadar niște indicii despre ceea ce face ca ideile extremei drepte să fie atractive pentru o generație de nativi digitali și despre modul în care culturile digitale au devenit un factor potențial de evocare și influențare a violenței rasiste în masă. Așadar, cum putem înțelege legătura dintre subculturile bazate pe umor și violența extremistă? În acest studiu, ne propunem să clarificăm procesele de fond, care ne-ar putea ajuta să înțelegem evoluțiile recente ale extremismului de dreapta, și să reflectăm asupra modulului în care contramăsurile trebuie adaptate pentru a combate extremismul în era digitală. Începem cu câteva noțiuni introductive succinte referitoare la

(1) ISD și Centrul de Excelență al RAN (2015): [Counter narratives and alternative narratives](#) („Contranarațiuni și narațiuni alternative”), p. 6.

(2) Tuck și Silverman (2016): [The counter-narrative handbook](#) („Manualul contranaraunilor”).

relația dintre umor și extremism (de dreapta), urmate de o descriere a combinației recente dintre culturile online și extremismul de dreapta. Prezentăm apoi ecosistemul online al extremei drepte, evidențiind răspândirea și varietățile de umor de pe diferite platforme, precum și potențialul de radicalizare violentă. În încheiere, ne concentrăm asupra problemelor de abordare a culturilor urii online și facem unele recomandări pentru a veni în sprijinul practicienilor din domeniu.

Umorul și extremismul (de dreapta) – noțiuni introductive

Deși este un truism să spui că mișcările extremiste au succes numai dacă vorbesc pe limba maselor, cercetătorii și practicienii sunt copleșiți în repetate rânduri de noile forme pe care comunicarea extremistă le-a adoptat în era digitală. Reafirmarea ludică și ironică a supremației albilor și a naționalismului etnic este înțeleasă, în mare măsură, ca o strategie inovatoare de a atrage un public mai larg. Acest lucru este fără îndoială adevărat, deoarece observăm că structurile rigide și cu aparență fanatică ce au marcat cândva grupurile de extremă dreapta au dispărut treptat. În schimb, astfel de structuri au fost substituite cu un amestec straniu de răutăți infantile, ambivalență în comunicare și o doză puternică de nihilism care promovează ideile extremiste. Cu toate acestea, analizând istoria extremei drepte și a altor forme de extremism, putem considera că umorul, în diverse forme, însoțește în mod constant mobilizarea bazată pe ură ⁽³⁾.

Terminologie

Terminologia din acest document pleacă de la definițiile din publicația RAN din 2019 intitulată *Far-Right Extremism: A Practical Introduction* („Extremismul de dreapta: o introducere practică”):

- „Extremismul de dreapta” este înțeles ca un concept generic, care cuprinde atât dreapta radicală, cât și extrema dreaptă.
- Extremismul de dreapta înglobează o serie de ideologii diferite, care pot include elemente de naționalism cultural, etnic și/sau rasial.
- Persoanele, mișcările și grupurile din spectrul extremei drepte diferă, de asemenea, în funcție de cât de departe sunt dispuse să ducă activismul, și anume dacă sunt pregătite sau nu să recurgă la violență.
- De asemenea, există unele neconcordanțe în legătură cu conceptul de stat autoritar. Unele persoane, mișcări și grupuri pot fi în favoarea răsturnării complete a democrației, iar altele pot susține menținerea democrației și promovarea unui stat mai dur, cu pedepsirea mai aspră a infracțiunilor ⁽⁴⁾.

„*Cele mai puternice arme pe care le cunoaște omenirea sunt satira și ridiculizarea*”,

scria, în 1971, activistul pentru drepturile omului Saul Alinsky în renumita sa carte *Rules for Radicals*. Acest sfat a fost esențial pentru a cuceri inimile și mințile oamenilor, în special de către mișcările progresiste, întrucât „prin umor, se acceptă multe lucruri care ar fi fost respinse dacă ar fi prezentate serios” ⁽⁵⁾. În ultimii ani, cartea lui Alinsky s-a bucurat de un reviriment neașteptat în cercurile extremei drepte. Activiștii lor au învățat lecția că umorul are o importanță iminentă pentru a consolida identitatea colectivă și pentru a comunica mai bine propriile poziții celor din exterior. Prin reformularea prejudecăților și disimularea lor într-un limbaj mucalit, întrepătrunderea urii și amuzamentului cu privire la suferința unor grupuri presupus inferioare este ca un laitmotiv în istoria

⁽³⁾ Billig (2001): *Humour and Hatred* („Umorul și ura”), p. 271–274.

⁽⁴⁾ Rețeaua UE pentru sensibilizarea publicului cu privire la radicalizare (RAN) (2019): *Far-right extremism* („Extremismul de dreapta”), p. 6-9.

⁽⁵⁾ Alinsky (1971): *Rules for radicals* („Reguli pentru radicali”), p. 75; p. xviii.

mişcărilor de extremă dreapta. De la Ku Klux Klan până la nașiști și de la Pegida până la mișcarea identitară, denigrarea zeflemitoare a altor grupuri a fost un simbol al încrederii în sine care evidențiază noțiunea de supremație.

Generațiile recente de extremiști de dreapta au ales umorul transgresiv și (presupusa) satiră ca arme centrale în lupta împotriva democrației liberale și a „corectitudinii sale politice”, care este descrisă ca puritană și arogantă ⁽⁶⁾. Elogiind o atitudine „incorectă din punct de vedere politic”, umorul a fost transformat în armă ca o formă de rezistență împotriva unei culturi politice care ar restrânge libertatea de exprimare. În special limbajul sensibil din punct de vedere cultural a fost luat în derâdere cu expresii vulgare care atribuie elemente umoristice resentimentelor generalizate. Așadar, se dă o aparență de umor declarațiilor derogatorii pentru a le face compatibile cu curentele politice tradiționale. În același timp, se mută limita de toleranță mai spre dreapta. Acest mod de comunicare codificat a dat roade, în special în mediul digital, unde sunt necesare cunoștințe speciale pentru a urmări anumite referiri. Dar de ce este atât de eficace?

În termeni persuasivi, umorul este deosebit de atractiv pentru grupurile extremiste datorită efectului său asupra următoarelor:

Emoții – Umorul activează emoții reprimite, dezinhibă și permite un schimb imediat și spontan de sentimente.

Cogniție – Umorul stimulează și activează procesele de luare a deciziilor și schimbările de perspectivă și înlocuiește tiparele de comportament rigide cu altele mai flexibile.

Comunicare – Umorul reduce barierele interpersonale și sporește atât identificarea cu propriul grup, cât și delimitarea de grupurile externe ⁽⁷⁾.

În cazul extremismului de dreapta, umorul ajută la reformularea ideologiilor bazate pe ură, reducând astfel obiecțiile față de pozițiile care, altfel, ar fi condamnate de publicul larg. Totodată, ajută la acoperirea propriei barbarii și la ignorarea consecințelor propriilor retorici și acțiuni.

Extremismul de dreapta și cultura online

Relația dintre umor și extremism (de dreapta) a fost consolidată în contextul digital, unde lipsa gesturilor și a intonației lasă mult loc de interpretări persoanelor care consumă conținut online. Internetul a schimbat regulile jocului în ceea ce privește organizarea, comunicarea și integrarea în curentele tradiționale. În fapt, cultura digitală – și anume ideea că tehnologia și internetul modelează semnificativ modul în care interacționăm – are o mare însemnătate în modul în care extremiștii s-au reinventat. Este tot mai dificil să se facă distincții clare între digital și analogic și între răutăți și bigotism. Cultura digitală se bazează pe convingerea centrală că modurile de interacțiune online diferă fundamental de cele din lumea offline. Mesajul „internetul este o treabă serioasă” a devenit o memă ironică a cărei semnificație este, de fapt, exact opusul: internetul nu este deloc o treabă serioasă și oricine crede altceva trebuie corectat și ridiculizat ⁽⁸⁾. Dar de ce ar trebui să le pese practicienilor în P/CVE de acești troli și aceste meme? Și ce sunt memele, de fapt?

⁽⁶⁾ Topinka (2018): [Politically incorrect participatory media](#) („Media participativă incorectă politic”), p. 2054.

⁽⁷⁾ Wicki (2000): [Humor und Entwicklung](#), p. 175–176.

⁽⁸⁾ De Zeeuw și Tutters (2020): [The internet is serious business](#) („Internetul este o treabă serioasă”), p. 214.

Memele sunt unități culturale purtătoare de înțeles ⁽⁹⁾ (imagine, text sau fragmente audio) care se dezvoltă și se viralizează copiind sau combinându-se cu alte unități. Memele au devenit un mijloc de bază în comunicarea online și pot să influențeze modul în care vedem lumea și, astfel, ne pot modela opiniile. Memele de pe internet constau în imagini, subtitluri sau GIF-uri. Oricine poate crea, modifica și distribui o memă. Limor Shifman susține că îndeosebi memele amuzante sau ironice au puterea de a stimula participarea politică și socială ⁽¹⁰⁾.

(1) Versiunea inițială a memei Wojak exprima emoții cum ar fi melancolia, regretul și singurătatea. Treptat, cultura memelor de extremă dreapta a adaptat-o și a promovat-o astfel încât să-i înfățișeze pe liberali cu expresii absente. Scopul este de a arăta că cei „conformiști” („normies”) nu pun la îndoială informațiile provenite din presa și politica tradiționale.

(2) Mema Doge este una dintre cele mai cunoscute meme de pe internet, care a fost adaptată în diverse moduri pentru a lua în derâdere un tip de umor și un stil învechite ale persoanelor și politicienilor. În cercurile extremei drepte, aceasta a fost combinată frecvent cu elemente ce evocă nazismul pentru a trivializa violența comisă de SS și Wehrmacht.

(3) Mema Pepe the Frog a fost însușită de activiștii online ai extremei drepte. Aceasta simbolizează „un fel de nonșalanță superioară față de ceilalți, care ajută la normalizarea atitudinilor ostile față de minorități și opoziții politici”, precum și „un soi de aroganță și superioritate anti-elite” ⁽¹²⁾. A devenit o emblemă a dreptei alternative. ⁽¹¹⁾

Memele de pe internet sunt ilustrații cu remixări vizuale și textuale, distribuite masiv online. Acestea prezintă situații de zi cu zi și exprimă adesea un umor ieftin, dificil de redat în cuvinte. Odată cu orientarea generală a comunicării către elementele vizuale, ignorarea memelor devine aproape imposibilă, mai ales în contextele politice. Ca în cazul oricărei tehnologii noi, extrema dreaptă s-a adaptat prompt la noile cerințe de captare a atenției publicului mai larg și a adaptat supremația albilor la jargonul comunităților online. Într-un moment în care memele au devenit un mijloc de comunicare universal, grupurile de extremă dreapta au recunoscut acest potențial popular de politizare. Investesc mult timp și energie în realizarea de meme, răspândesc ideologia lor – uneori, mai mult sau mai puțin deschis – și acționează conform mottoului: dacă mema este bună, conținutul nu poate fi prost. Oricât de insipide ar putea părea aceste imagini, ele sunt importante, deoarece oferă un prag scăzut pentru interacțiunea cu ideile extremiste.

Cultura digitală a urii

Crearea și distribuția de meme, ca ritual al unei comunități imaginare, pot încuraja un sentiment de apartenență colectivă în rândul celor care fac parte din rețele online oarecum dispersate. În acest fel, imaginile cotidiene fătș amuzante și inofensive modelează punctele de vedere despre lumea politică și formarea opiniilor în spațiul cultural prepolitic, dincolo de vorbele mărețe și manifestele politice complexe. Odată cu această practică participativă, rolul mișcărilor și organizațiilor specifice se modifică fundamental ⁽¹³⁾.

⁽⁹⁾ Dawkins (1976): [The selfish gene](#) („Gena egoistă”), p. 192.

⁽¹⁰⁾ Shifman (2014): [Memes in digital culture](#) („Memele în cultura digitală”), p. 393.

⁽¹¹⁾ Referințele imaginilor, de la stânga la dreapta: Know Your Meme: [Wojak](#); Know Your Meme: [Doge](#); Anti-Defamation League: [Pepe the Frog](#).

⁽¹²⁾ Miller-Idriss (2019): [What makes a symbol far right?](#) („Ce face ca un simbol să fie de extremă dreapta?”), p. 127.

⁽¹³⁾ Bogerts și Fielitz (2020): [The visual culture of far-right terrorism](#) („Cultura vizuală a terorismului de extremă dreapta”).

Deoarece protagoniștii extremei drepte nu se află în poziția de a controla diversele revărsări de ură online, încearcă mai degrabă să posteze conținut radicalizat care se propagă prin infamele forumuri online bazate pe imagini, cum ar fi 4chan și 8chan/8kun, precum și prin platformele sociale. Prin urmare, este adesea dificil de stabilit dacă protagoniștii implicați sunt organizați sau nu și dacă anumite acțiuni ale extremei drepte sunt colective sau individuale. Deoarece pare să lipsească un centru organizațional, tendințele extremiste funcționează, în mare parte, organic online. Sociologul Bharath Ganesh numește acest fenomen „culturi digitale ale urii”, și anume, alianțe temporare ale utilizatorilor online care folosesc tactici de trolling pentru a contesta conversațiile semnificative online ⁽¹⁴⁾. De obicei, astfel de culturi ale urii acționează pe platforme diferite, lăsând în urmă un amestec straniu de vulgaritate, umor și propagandă. Acestea se comportă ca un „roi”, căutând *schadenfreude* și bucurându-se să vadă alți oameni suferind din cauza trolilor.

Eforturile de a controla aceste culturi ale urii sunt aproape inutile din cauza fluidității lor. Adepții lor comunică în principal prin imagini și un limbaj care normalizează violența împotriva minorităților și, prin urmare, consumul în masă al acestor materiale contribuie la desensibilizare. În plus, creatorii anonimi de conținut instaurează o cultură a supralicitării care reduce treptat trecerea de la un simplu discurs la teroare. Cele mai extreme exemple s-au concretizat prin atacurile din Christchurch, El Paso și Halle. Acestea sunt evenimente culminante care își au originea tocmai în comunitățile care combină ideologiile extremiste cu o doză cinică de umor. Răspunsurile la atacul din Christchurch în cadrul acestor comunități online ale extremei drepte au fost la fel de tulburătoare ca atacul însuși. Acestea combină umorul infantil, aluziile neonaziste și disprețul ostentativ față de umanitate. De exemplu, utilizatorii infamelor forumuri online bazate pe imagini au reprodus instantanee din videoclipul transmis în direct de atacator, în care putea fi văzută executarea unui musulman de aproape prin împușcare în cap, și au remixat aceste imagini brutale cu avataruri de meme.

Protagoniștii extremei drepte s-au adaptat la modurile de gândire și exprimare de pe rețelele de socializare: politica trebuie să producă divertisment, să punem capăt plictisului și să facem referire la elemente ale culturii populare.

Insulte și atitudinile dure care se răspândesc prin intermediul acestor platforme au devenit caracteristici esențiale ale forumurilor bazate pe imagini, ale căror utilizatori au devenit o resursă centrală pentru recrutarea extremiștilor de dreapta ⁽¹⁵⁾. Prin urmare, interacțiunea strânsă dintre ură, devalorizare și amuzament nu este o coincidență. Este, mai degrabă, o formă de umor abuziv care s-a consacrat îndeosebi prin intermediul subculturilor digitale și care declanșează o dinamică de creare a comunităților. Urmând această regulă generală, structurile adesea ierarhice ale grupurilor extremiste au fost înlocuite din ce în ce mai mult cu așa-numitele „roiuri”. În majoritatea cazurilor, este dificil de stabilit care tip de comportament online este organizat și care este determinat de procese organice de tip ascendent. Aceasta nu este însă o slăbiciune, deoarece rolul și obiectivele protagoniștilor organizați s-au modificat: scopul lor specific este acum să angreneze persoane și să le determine să se conformeze ideilor extremiste, în lipsa unui contact cu „lumea reală”. Această metodă funcționează cel mai bine prin glume, farse și parodii, adaptându-se astfel mediului online, care este plin de ambiguități, malițiozitate și nervozitate.

Forme de umor în ecosistemul extremei drepte

Discursurile extremiste sunt concepute astfel încât să se propage rapid în ecosistemul online, extinzându-și influența pe diferite platforme. Studiile efectuate de Julia Ebner și Jacob Davey cu privire la campaniile de manipulare desfășurate de protagoniști ai extremei drepte pentru a influența alegerile naționale esențiale din întreaga Europă și din Statele Unite au adus clarificări importante despre cât de mult se propagă campaniile extremei drepte organizate pe platformele marginale prin ecosistemul online ⁽¹⁶⁾. Aceleași tactici sunt evidente în contextul modului în care extremiștii de dreapta își selectează imaginile și mesajele marginale și le diseminează pe principalele platforme, în încercarea de a radicaliza persoanele obișnuite. De exemplu, site-urile de discuții online, forumurile și vlogurile, cum ar fi Reddit, YouTube și 4chan, servesc ca medii de recrutare, mobilizare și formare a identității; forumurile bazate pe imagini, cum ar fi 4chan, sunt locuri unde sunt create și distribuite meme, de exemplu. Campaniile mai coordonate, cum ar fi cele de

⁽¹⁴⁾ Ganesh (2018): [The ungovernability of digital hate culture](#) („Imposibilitatea de a controla cultura digitală a urii”).

⁽¹⁵⁾ Hawley (2017): [Making sense of the alt-right](#) („Înțelegerea dreptei alternative”), p. 82.

⁽¹⁶⁾ A se vedea, de exemplu, Davey și Ebner (2017): [The fringe insurgency](#) („Insurgența grupurilor marginale”).

deraiere a discuțiilor (shitposting), de trolling sau de hashtaguri sunt organizate prin aplicații de mesagerie criptate, cum sunt Telegram și WhatsApp. Acestea pot include, de exemplu, campanii de hashtaguri pentru a susține partidele populiste de dreapta cu ocazia alegerilor sau campanii de trolling și abuzive împotriva anumitor persoane. Astfel de campanii – indiferent dacă se bazează pe meme, hashtaguri sau trolling – pătrund apoi treptat pe principalele platforme de comunicare socială, cum ar fi Twitter, Facebook și Instagram, precum și în secțiunile de comentarii ale site-urilor de știri (17).

Forumurile online bazate pe mesaje, cum ar fi 4chan, sunt un tip de forum de discuții împărțit în mai multe subforumuri care cuprind fiecare un fir de discuții. Orice utilizator poate începe un fir de discuții postând o imagine ca postare de deschidere. Utilizatorii pot contribui apoi la acest fir răspunzând cu text, imagini sau citând comentarii/imagini anterioare. Nu este necesară înscrierea pentru a avea un nume de utilizator și majoritatea utilizatorilor postează anonim.

Tipul de umor și gradul de extremism depind de cultura platformei. Așa cum se va arăta în continuare, anumite platforme cer forme specifice de umor și riscurile potențiale de radicalizare depind de platformele vizate și de spațiile în care este consumat conținutul.

Umorul și radicalizarea pe platformele marginale

În mediul online al extremei drepte, forumurile, forumurile bazate pe imagini și aplicațiile de mesagerie sunt înțesate cu conținut plin de ură cu o tentă ironică și umoristică. Mai exact, umorul și ironia funcționează ca instrumente de normalizare și trivializare a temelor recurente și a violenței extremei drepte. Dacă, de exemplu, persoanele sunt expuse constant la imagini aparent „ludice” cu aluzii antisemite și rasiste, aceste idei și convingeri au potențialul de a se normaliza și înrădăcina în aceste comunități (18). Nu doar expunerea repetată, ci și lipsa de rezistență în cadrul comunităților chan consolidează astfel de microagresiuni.

Acceptarea acestei noi realități și credința în ea sunt echivalente în mediul extremei drepte cu „înghițirea pastilei roșii” (conștientizarea adevăratei realități). Acest proces descrie o „deșeptare politică” care capacitează persoanele, ajutându-le să își dea seama că diversitatea rasială este linia de demarcație centrală pe care sunt clădite societățile – o informație presupus secretă de care ceilalți (care au luat „pastila albastră”) nu sunt conștienți (a se vedea caseta informativă de mai jos). Din perspectiva teoriilor clasice ale radicalizării, sentimentul de apartenență și coeziunea de grup sunt și ele importante. Umorul și glumele apreciate de un anumit grup pot oferi un sentiment de identificare cu un grup, precum și un schimb de gânduri ideologice prin aceste imagini și referințe ironice. Memele sunt recunoscute pentru ceea ce sunt și ceea ce înseamnă în peisajul extremei drepte, dar adesea par obscure pentru un alt public. Aceste glume ajută la „cultivarea solidarității” printr-un sentiment comun de „cunoștințe (sub)culturale” (19). Mai mult, glumele și referințele ironice vizează adesea un grup extern, semănând și mai multă ură și dispreț față de grupurile minoritare și „elitele” dominante (20). Se formează astfel un sentiment de identitate colectivă, în care resentimentele și percepția de victimă, combinate cu sentimentul de supremație și îndreptățire față de un grup extern inspiră oamenii să acționeze. Acest discurs specific se adresează acelor care nu se simt capabili să se identifice cu cultura „tradițională”, reiterând mesajul că persoanele albe (de sex masculin) sunt adevăratele „victime” ale corectitudinii politice, ale multiculturalismului „forțat” și ale feminismului radical.

„Pastila roșie” este un termen utilizat de mișcarea drepte alternative pentru a descrie faptul că cineva conștientizează pe deplin din punct de vedere politic și rasial ceea ce se întâmplă în jurul său. „Pastila roșie” se referă la filmul Matrix din 1999, la o scenă în care personajul principal poate alege între o viață trăită într-o fericită ignoranță (pastila albastră) sau să vadă lumea așa cum este (pastila roșie) (21).

(17) Ebner (2019): [Counter-creativity](#) („Contracreativitatea”), p. 172.

(18) Marwick și Lewis (2018): [Media manipulation and disinformation online](#) („Manipularea mass-mediei și dezinformarea online”), p. 37.

(19) Greene (2019): [“Deplorable” satire](#) („«Deplorabila» satiră”), p. 41–42.

(20) ibid.

(21) Rețeaua UE pentru sensibilizarea publicului cu privire la radicalizare (RAN) (2019): [Far-right extremism](#) („Extremismul de dreapta”), p. 13.

Umorul și radicalizarea pe platformele tradiționale

Platformele marginale și forumurile online bazate pe imagini nu funcționează doar ca zone de mobilizare și de formare a identității, ci pun și bazele pentru coordonarea și organizarea de campanii online pe platformele tradiționale. Protagonistii extremei drepte îndeamnă în mod deliberat următorii lor să posteze conținut în format ironic pentru a crea noi alianțe virtuale și pentru a integra teme ale extremei drepte în dezbaterile publice. În acest sens, satira și ironia pot fi folosite și ca strategie pentru a schimba încet discursul public și a extinde „fereastra overtoniană” în legătură cu ceea ce este considerat acceptabil sau nu ⁽²²⁾.

O tactică esențială aici este adresarea către spectrul mai larg al submișcărilor de extremă dreapta, și anume către persoane care nu se încadrează neapărat în extrema spectrului, dar care pot avea sentimente anti-imigrație, pot susține partide și politicieni populiști ai dreptei radicale și/sau pot crede că libertatea de exprimare este amenințată de cultura corectitudinii politice. În rândul extremei drepte, aceste submișcări sunt denumite „conformiste” („normies”), cu referire la un public-țintă potențial care poate fi radicalizat prin exploatarea nemulțumirilor menționate mai sus ⁽²³⁾.

Deși platformele marginale rămân vitale pentru extremiștii de dreapta, platformele tradiționale funcționează ca un vector important pentru adresarea către un public mai larg. Aspectul important în acest caz este selectarea conținutului și a imaginilor de pe forumurile online de tip „chan”. Utilizatorii comunică anonim și, în principal, prin imagini. Imaginile sunt ludice și conțin texte umoristice și ironice, disimulând parțial și distrăgând atenția de la adevărata lor natură rasistă și plină de ură. Unele dintre aceste meme presupus mai lejere și mai puțin fățiș extremiste sunt distribuite apoi pe platformele tradiționale. În acest context, cultura memelor este un instrument important utilizat de extremiștii de dreapta pentru a sugera că ceea ce spun nu trebuie luat în serios și că retorica lor este „inofensivă” sau „doar pentru a stârni râsul”.

Vizibilitatea sporită pe platformele tradiționale a acestui tip de conținut pune probleme atât pentru platformele sociale, cât și pentru practicienii în P/CVE în încercarea de a atenua amenințarea extremei drepte. Extremiștii de dreapta se pricep foarte bine să disimuleze tacticile lor și să se încadreze în limitele discursului legal și în normele diferitelor platforme. Prin urmare, conținutul disponibil pe platformele tradiționale mai vizibile tinde să fie „nuanțat” sau „îndulcit” comparativ cu conținutul de pe platformele marginale și grupurile private ⁽²⁴⁾.

Principalele două motive sunt:

1. platformele mari, cum sunt Twitter și Facebook, sunt tot mai presate de guverne să înlăture conținutul ilegal, rasist și de instigare la ură și, prin urmare, extrema dreaptă este mai prudentă în legătură cu ceea ce postează pe platformele tradiționale;
2. conținutul umoristic mai subtil oferă o oportunitate mai mare de a prinde la conformiști și de a-i radicaliza treptat.

Campaniile de meme care își fac loc pe platformele tradiționale de pe cele marginale expun conținut al extremei drepte pentru cei care pot fi susceptibili sau „vulnerabili”, și anume posibili simpatizanți ai ideilor extremei drepte, dar care nu sunt adepți ai platformelor marginale. Întrucât aceste meme sunt pline de umor și ironice, este mai probabil să atragă un nivel mai ridicat de implicare. Acesta este un mod mai subtil și descendent de posibilă radicalizare, care ar putea avea drept consecință imersiunea mai multor oameni în facțiunea extremei drepte. Așa cum observă Alice Marwick și Rebecca Lewis, memele „mai moderate” sunt menite să fie un „drog de inițiere” pentru elementele mai extreme ale ideologiei extremei drepte ⁽²⁵⁾.

Umorul și radicalizarea prin aplicațiile de mesagerie

Odată cu tranziția generală a comunicării către aplicațiile de mesagerie privată, extremiștii de dreapta utilizează din ce în ce mai mult aplicațiile de mesagerie pentru a disemina conținut plin de ură și umor grosolan. Printre motivele acestei tranziții se numără excluderea de pe platformele de comunicare socială („deplatforming”) (a se vedea caseta informativă de mai jos), precum și funcționalitățile de confidențialitate și securitate pe care astfel de

⁽²²⁾ A se vedea, de exemplu, Conway (2020): *Routing the extreme right* („Direcționarea extremei drepte”), p. 110–111; Greene (2019): *“Deplorable” satire* („«Deplorabila» satiră”), p. 36.

⁽²³⁾ Nagle (2017): *Kill all normies*. („Omorâți conformiștii.”)

⁽²⁴⁾ Ekman (2018): *Anti-refugee mobilization in social media* („Mobilizarea împotriva refugiaților pe platformele de comunicare socială”), p. 6.

⁽²⁵⁾ Marwick și Lewis (2018): *Media manipulation and disinformation online* („Manipularea mass-mediilor și dezinformarea online”), p. 37.

aplicații de mesagerie le oferă extremiștilor. Deși extremiștii împărtășesc mult conținut în grupuri interne, menit a fi distribuit în alte contexte, conținutul dăunător se propagă strategic în comunitățile de chat mai vaste și publice, de exemplu, în grupurile de mesagerie ale cluburilor sportive, grupurilor de lucru și claselor școlare. Îndeosebi profesorii sunt adesea uluiți când descoperă tipul de conținut distribuit și disimulat ca umor. În fapt, nu neapărat activiștii politici experți în utilizarea internetului folosesc aceste platforme pentru a distribui imagini instigatoare, în încercarea de a se prezenta ca persoane care dărmă tabuurile. În schimb, în multe cazuri, tinerii obișnuiți încearcă să atragă atenția cu materiale ofensatoare pe care s-ar putea ca multe persoane să nu le considere sau să nu le recunoască imediat ca extremiste. Fără a intenționa neapărat să procedeze astfel, acești tineri contribuie la răspândirea și normalizarea ideilor extremiste. Așa cum observă Cynthia Miller-Idriss, pe bună dreptate: „Vor să provoace sau să jignească, iar sensul poate veni ulterior”⁽²⁶⁾.

Provocări și recomandări pentru P/CVE

Provocări

Așa cum știm din interacțiunile de zi cu zi, umorul și ironia sunt uneori dificil de descifrat. Situația devine și mai problematică atunci când încercăm să analizăm umorul în spațiul online, unde ironia este proclamată ca un element contracultural central. Joaca cu exagerările și ironia și reacțiile unui public divers sunt o parte esențială a manualului provocărilor. Astfel, culturile digitale ale urii sunt foarte dificil de reglementat și de combătut. Nu există limite clare cu privire la ceea ce ar trebui combătut mai exact, deoarece multe meme care circulă pe platformele tradiționale par inofensive și se încadrează adesea în limitele legii și/sau ale regulilor platformelor. Așadar, deseori ne confruntăm nu cu un conținut vădit ilegal, ci mai degrabă cu un conținut „potențial radicalizant”, care poate fi greu de identificat și chiar și mai greu de eliminat. În acest context, ideea populară de a încerca contracararea umorului extremist cu o formă de umor alternativ s-a dovedit foarte dificilă.

Subculturile digitale de extremă dreapta tind să fie imune la intervenția democratică, întrucât sunt sceptice față de orice intervenție din exterior. Fără a vorbi în limbajul nociv al acestor comunități insulare, contraargumentele se fac auzite cu greu. Mai mult, având în vedere că mulți dintre cei din spectrul extremei drepte susțin că sunt victime ale unei conspirații „elitiste” menită să „slăbească” sau să „șteargă” cultura occidentală și/sau albii, intervenția democratică tocmai din partea oamenilor pe care îi percep ca „inamici” este întâmpinată cu rezistență. Cei care contestă extrema dreaptă sunt adesea denigrați, trolați și, mai mult, acuzați că sunt „prea sensibili” și confrunțați cu afirmația că meme-urile sunt concepute doar pentru amuzament. Pe de altă parte, suprimarea exprimării oamenilor și excluderea lor de pe platforme pot avea drept consecință și o consolidare a discursului conform căruia libertatea de exprimare este limitată la elitele tradiționale și pot spori susținerea pentru extrema dreaptă.

Excluderea de pe platformele de comunicare socială (deplatforming) se referă la eliminarea conturilor unor persoane sau grupuri de pe rețelele de socializare din cauza încălcării regulilor platformelor. De asemenea, se poate referi și la interzicerea utilizatorilor în alte contexte, cum ar fi serviciile cloud sau site-urile web. Scopul central este limitarea capacității persoanei sau grupului respectiv de a distribui informații sau idei unui public larg. În ultimii ani, mai mulți „influenceri” și mai multe mișcări de extremă dreapta au fost excluse de pe platformele tradiționale de comunicare socială⁽²⁷⁾.

Normalizarea și trivializarea violenței prin umor și meme sau ridiculizarea grupurilor marginalizate prin campanii de trolling au potențialul de a desensibiliza consumatorii și de a duce la acte de violență. Dată fiind comunitatea descentralizată, globală și online în care își desfășoară activitatea extremiștii de dreapta, aceasta reprezintă o provocare incredibilă pentru practicienii locali, care trebuie să rămână la curent cu evoluțiile rapide de pe scenele mondiale și locale ale extremei drepte. De asemenea, credibilitatea este importantă când vine vorba despre contranarațiuni, iar decalajul dintre generații îngreunează și mai mult înțelegerea și accesul la culturile, imaginile și limbajele utilizate online. Întrucât marea majoritate a

⁽²⁶⁾ MacFarquhar (2019): [O.K. hand sign is a hate symbol](#) („Gestul OK este un simbol al urii”).

⁽²⁷⁾ Rogers (2020): [Deplatforming](#) („Excluderea de pe platformele de comunicare socială”), p. 214.

practicienilor P/CVE actuali nu au crescut cu tehnologiile digitale moderne, aceștia se confruntă în mod firesc cu dificultăți în face față comunicării accelerate și bazate, în mare măsură, pe imagini.

Întrucât presiunea colegilor în școli este mare, profesorii semnalează efecte de imitare. Deseori, tinerii nu conștientizează îndeosebi unde se încheie umorul și unde începe îndochinarea. Această demarcație este estompată și mai mult de trecerile fluide de la conversațiile publice la cele private. Așadar, umorul poate funcționa ca un mijloc eficient de intruziune în comunicarea privată, facilitând influențarea directă a oamenilor. Deoarece este dificilă monitorizarea așa-numitelor rețele sociale întunecate („dark social”) de către cercetători și practicieni, multe dintre aceste canale de comunicare rămân opace. Prin urmare, cei din afară, cum ar fi profesorii sau părinții, descoperă, în multe cazuri, comportamentul potențial dăunător de pe aceste canale numai după ce a fost depășit un anumit punct critic.

În consecință, confrunțați cu o nouă generație de extremiști de dreapta cunoscători ai tehnologiilor și care s-au adaptat la limbajul culturilor digitale, practicienii în P/CVE nu țin pasul și, în cel mai bun caz, mai mult reacționează la noile tendințe în loc să organizeze proactiv activități de formare și să regândească și să adapteze practicile existente în contextul digital. Această falie este cauzată în bună parte de un decalaj între generații: în timp ce influencerii extremei drepte se adresează în special milenialilor, care au crescut cu tehnologiile digitale, practicienii subestimează deseori rolul culturilor digitale și al membrilor, întrucât acestea nu sunt importante în viața lor de zi cu zi. Cu toate acestea, există moduri de a stopa puterea virală a mesajelor extremei drepte disimulate prin umor. Prezentăm mai jos câteva recomandări pentru a ajuta la depășirea acestor provocări.

Recomandări de acțiune

Îmbunătățirea competențelor

Un element-cheie al umorului este delimitarea între cei care îl înțeleg și cei care par ridicoli, precum și între cei care râd de alții și cei care sunt umiliți. În fapt, umorul este o practică socială care comportă mai multe mecanisme de excludere. Ca atare, necesită cunoștințe specializate pentru a fi înțeles și pentru a reacționa adecvat la acesta, pentru a stabili dacă glumele plac sau nu. Este deosebit de dificil să se facă față dinamicii complexe a membrilor umoristici fără o cunoaștere aprofundată a limbajului și a practicilor culturilor online. În acest scop, sunt necesare:

- elaborarea și sprijinirea mai multor resurse în vederea înțelegerii culturilor online vibrante de care profită protagoniștii extremei drepte;
- îmbunătățirea competențelor în ceea ce privește meme-urile, codurile și simbolurile online, pentru a părea autentici atunci când se interacționează cu tinerii;
- construirea de parteneriate eficiente cu sectorul tehnologiei și cu cercetătorii pentru dezvoltarea cunoștințelor despre noile evoluții.

Monitorizarea și schimbul de informații

După dobândirea competențelor privind bazele extremiste ale umorului strategic, etapa următoare este monitorizarea îndeaproape a dinamicii care caracterizează culturile membrilor extremei drepte. Culturile online se transformă rapid în mișcări extremiste, așa cum s-a văzut în cazul cultului conspirației din jurul grupării QAnon și al miliției antiguvernamentale din Statele Unite, cunoscută ca „mișcarea boogaloo”. Prin urmare, este important:

- să se sporească nivelul de cunoaștere și înțelegere în ceea ce privește practicile culturale și structurile mediilor radicale online;
- să se reacționeze rapid la noile evoluții și inovații;
- să se utilizeze aceste cunoștințe pentru a ajuta tinerii să identifice conținuturile potențial nocive sau pline de ură și să se sporească gradul de conștientizare privind terminologia sau imaginile rasiste mai subtile și comunicarea codificată;

- să se tragă învățăminte din capcanele și eșecurile anterioare în practică și să nu se amplifice neintenționat mesajele extremiștilor și ale teroriștilor.

Cum să reacționăm la umorul extremist: atenție la capcane și nu faceți rău!

Fiecare tip de intervenție împotriva formelor de umor rasiste și de extremă dreapta trebuie să elimine, pe cât posibil, consecințele nedorite. Puține lucruri fac mai bine jocul activiștilor extremei drepte decât reacțiile scandalizate și indignate care scapă din vedere complet esențialul. Campaniile umoristice sunt concepute astfel încât să declanșeze reacții exagerate și să devină imediat meme. Așadar, prin distribuirea conținutului umoristic provocator, protagoniștii extremiști calculează reacția și indignarea publicului tradițional mai larg, în special senzaționalismul mass-mediei. De aceea, atât practicienii în P/CVE, cât și jurnaliștii trebuie:

- să ignore strategic declarațiile și materialele vizuale exagerate și înșelătoare și să nu muște momeala;
- să izoleze umorul extremist și, deci, și ideile extremiste ⁽²⁸⁾. Prima prioritate este să nu amplifice mesajele care ar putea dăuna comunităților mai largi sau chiar ar aduce beneficii directe campaniilor extremei drepte.
- să demonteze conținutul dăunător al umorului extremist, dar numai după depășirea unui anumit punct critic ⁽²⁹⁾;
- să înțeleagă motivațiile ce îi determină pe oameni să distribuie un anumit conținut toxic, pentru a stabili punctele de intervenție;
- să indice sursele de conținut ideologic dăunător. Cunoașterea surselor reale și a semnificației conținutului poate determina persoanele să reexamineze dacă vor mai distribui astfel de conținut presupus umoristic pe viitor.

Sprrijinirea unor comunități reziliente și construirea de alianțe

Spre deosebire de structura ierarhică a organizațiilor de extremă dreapta, culturile digitale (ale urii) se dezvoltă în mod organic. Acest lucru înseamnă că, în multe cazuri, nu este posibilă izolarea forțelor motrice de dinamica mai amplă a platformelor. Pentru a participa la discuții online, autenticitatea și creativitatea reprezintă moneda care determină răspândirea conținutului și, în cele din urmă, relevanța lui. Așadar, postările bine intenționate pot circula și ele, la fel de bine, în comunități și pe platforme. Pe scurt, forma depășește conținutul, iar valorificarea comunității are un atu asupra competențelor. Practicienii trebuie să accepte că, adesea, intervențiile artificiale din exterior fac mai mult rău decât bine. În fapt, prezentarea ca specialist în P/CVE și declararea misiunii proprii în forumurile online poate duce la încheierea conversației. Practicienii ar risca să se pună deasupra comunității și să pară paternaliști. Însă ascunderea identității poate cauza probleme etice, deoarece nu este oportun să se desfășoare anonim munca de P/CVE. În pofida acestui dezavantaj structural, practicienii pot lucra la următoarele aspecte:

- construirea de parteneriate eficiente cu influencerii de pe platformele de comunicare socială și cu comunitățile progresiste, care au o influență puternică asupra opiniilor următorilor și susținătorilor lor. Astfel de alianțe au rolul de factori de multiplicare mult mai eficiente a mesajului decât încercarea de a gonfla conținutul pe cont propriu;
- promovarea încrederii și credibilității și acceptarea faptului că construirea comunităților digitale este un proces îndelungat și care poate reuși numai dacă există un grad înalt de credibilitate, independent de constrângerile organizaționale.

Menținerea la curent cu evoluțiile din spațiul online

Spațiul online face obiectul unor modificări rapide și foarte dinamice. Identificarea și cunoașterea sunt primii pași spre depășirea acestei provocări deosebite. Prin urmare, este important:

⁽²⁸⁾ Donovan și Boyd (2018): [The case for quarantining extremist ideas](#) („Pledoaria pentru izolarea ideilor extremiste”).

⁽²⁹⁾ Philipps (2018): [The oxygen of amplification](#) („Oxigenul amplificării”), p. 10.

- să se poată identifica diferitele coduri și imagini ale extremei drepte, mascate de umor;
- să se înțeleagă strategiile de diseminare, precum și diferitele tipuri de public-țintă;
- să se conștientizeze diferenții factori de respingere și de atracție, în special înțelegând că aceste mesaje pot fi deosebit de atractive pentru cei care se simt marginalizați de cultura tradițională și aspiră să dobândească un sentiment de apartenență. Firește că realitatea este mai nuanțată, dar trebuie recunoscut că acești factori sunt importanți pentru oameni.
- de asemenea, educația civică trebuie să joace un rol-cheie în risipirea și înfruntarea miturilor care circulă în aceste comunități online și nu numai.

Extremismul de dreapta și-a schimbat înfățișarea odată cu apariția digitalizării. Elementele interactive ale platformelor de comunicare socială și ale forumurilor mai marginale au modificat semnificativ modul de comunicare a ideologiilor extremei drepte și, la rândul lor, au influențat recrutarea și violența. Așa cum am arătat în acest document, nu este o tendință de scurtă durată, ci o chestiune serioasă, care transcende nivelul local și are consecințe profunde pentru contracararea amenințării extremei drepte. În timp ce extremiștii diseminează ideologia lor sub forma unor glume transgresive, aceștia oferă noi stimulente pentru acțiunea în numele națiunii și al „rasei”, comunicând astfel violența împotriva minorităților ca un act de divertisment. Însă aceste glume nu mai sunt amuzante. Fanteziile violente întretesute în aceste narațiuni mucalite pot acționa ca factori catalizatori serioși ai violenței în masă, care trebuie contracarată ca atare.

Bibliografie suplimentară

Billig, M. (2005). *Laughter and ridicule: Towards a social critique of humour*. London: Sage Publications Ltd.

Fielitz, M. și Thurston, N. (2019). *Post-digital cultures of the far right: Online actions and offline consequences in Europe and the US*. Bielefeld, Germania: transcript Verlag.

Lumsden, K. și Harmer, E. (2019). *Online othering: Exploring digital violence and discrimination on the web*. Cham, Elveția: Springer International Publishing.

Phillips, W. și Milner, R. M. (2017). *The ambivalent internet: Mischief, oddity, and antagonism online*. Cambridge, Regatul Unit, Malden, MA: Polity Press.

Resurse

[CARR Guide to Online Radical-Right Symbols, Slogans and Slurs \(ghidul CARR cu privire la simbolurile, sloganurile și insultele drepte radicale online\)](#): Acest raport al Centrului pentru Analizarea Dreptei Radicale detaliază terminologia și principalele simboluri, cuvinte argotice și referințe codificate utilizate online, în prezent, de extremiștii de dreapta. Prima parte a acestui studiu se concentrează asupra imaginilor esențiale, de la crucea celtică până la runele germane, punând accentul pe frecvența utilizării și pe modificările de-a lungul timpului, cum ar fi modul în care „Pepe the Frog” a funcționat recent ca o parafrază pentru diverse teme ale extremei drepte.

[KnowYourMeme](#): KnowYourMeme este cea mai mare bază de date online din lume care cercetează și documentează materialele virale online. KnowYourMeme include secțiuni pentru meme confirmate, trimise, respinse sau documentate incomplet, în cercetare și populare.

[Meme War Weekly](#): Meme War Weekly este un buletin informativ care se ocupă de mesajele politice care provin de pe internet, realizat de Technology and Social Change Project la Shorenstein Center on Media, Politics and Public Policy din cadrul Harvard Kennedy School. În fiecare săptămână, examinează îndeaproape utilizarea sloganurilor și imaginilor populare și modul în care acestea schimbă conversațiile politice.

[Tech Against Terrorism](#): Tech Against Terrorism este o inițiativă lansată și susținută de Direcția executivă a Comitetului pentru combaterea terorismului din cadrul ONU (CTED al ONU), care colaborează cu industria tehnologică globală pentru a combate utilizarea internetului de către teroriști, respectând totodată drepturile

omului. Inițiativa include, printre altele, o platformă de analiză a conținutului terorist (în curând) și un podcast actualizat referitor la tendințele recente din peisajul extremist online.

Urban Dictionary: Urban Dictionary este un dicționar online de cuvinte și expresii argotice cu contribuții publice. Inițial, Urban Dictionary era menit a fi un dicționar de argou sau de cuvinte ori expresii culturale care nu se găsesc de obicei în dicționarele obișnuite, dar în prezent este utilizat pentru a defini orice cuvânt, eveniment sau expresie. Cuvintele sau expresiile din Urban Dictionary pot avea mai multe definiții, exemple de uz și etichete.

Referințe bibliografice

Alinsky, S. D. (1971). *Rules for radicals: A practical primer for realistic radicals*. New York, NY: Random House.

Billig, M. (2001). Humour and hatred: The racist jokes of the Ku Klux Klan. *Discourse & Society*, 12(3), 267–289. <https://doi.org/10.1177/0957926501012003001>

Bogerts, L., & Fielitz, M. (2020). *The visual culture of far-right terrorism*. Global Network on Extremism & Technology (Rețeaua Globală privind Extremismul și Tehnologia), 31 martie. <https://gnet-research.org/2020/03/31/the-visual-culture-of-far-right-terrorism/>

Conway, M. (2020). Routing the extreme right – Challenges for social media platforms. *The RUSI Journal*, 165(1), 108-113. <https://doi.org/10.1080/03071847.2020.1727157>

Davey, J. și Ebner, J. (2017). *The fringe insurgency. Connectivity, convergence and mainstreaming of the extreme right*. London: Institute for Strategic Dialogue (Institutul pentru Dialog Strategic). https://www.isdglobal.org/wp-content/uploads/2017/10/The-Fringe-Insurgency-221017_2.pdf

Dawkins, R. (1976). *The selfish gene*. Oxford, Regatul Unit: Oxford University Press.

De Zeeuw, D. și Tutters, M. (2020). The internet is serious business: On the deep vernacular web and its discontents. *Cultural Politics*, 16(2), 214–232. <https://doi.org/10.1215/17432197-8233406>

Donovan, J., & Boyd, D. (2018). *The case for quarantining extremist ideas*. The Guardian, 1 iunie. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2018/jun/01/extremist-ideas-media-coverage-kkk>

Ebner, J. (2019). Counter-creativity: Innovative ways to counter far-right communication tactics. In M. Fielitz și Thurston, N. (editori), *Post-digital cultures of the far right: Online actions and offline consequences in Europe and the US* (p. 169-181). Political Science | Volumul 71. Bielefeld, Germania: transcript Verlag. <https://doi.org/10.14361/9783839446706-012>

Ekman, M. (2018). Anti-refugee mobilization in social media: The case of Soldiers of Odin. *Social Media + Society*, 4(1), 1-11. <https://doi.org/10.1177/2056305118764431>

Ganesh, B. (2018). The ungovernability of digital hate culture. *Journal of International Affairs*, 71(2). <https://jia.sipa.columbia.edu/ungovernability-digital-hate-culture>

Greene, V. S. (2019). “Deplorable” satire: Alt-right memes, white genocide tweets, and redpilling normies. *Studies in American Humor*, 5(1), 31-69. <https://muse.jhu.edu/article/720967>

Hawley, G. (2017). *Making sense of the alt-right*. New York, NY: Columbia University Press. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/gbv/detail.action?docID=5276193>

Institutul pentru Dialog Strategic și Centrul de excelență al RAN. (2015). *Counter Narratives and Alternative Narratives*, Document de prezentare. Centrul de excelență al RAN. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/ran-papers/docs/issue_paper_cn_oct2015_en.pdf

MacFarquhar, N. (2019). *O.K. hand sign is a hate symbol, Anti-Defamation League says*. The New York Times, 26 septembrie. <https://www.nytimes.com/2019/09/26/us/white-supremacy-symbols.html>

Marwick, A. și Lewis, R. (2018). *Media manipulation and disinformation online*. Data & Society, 15 mai. <https://datasociety.net/library/media-manipulation-and-disinfo-online/>

Miller-Idriss, C. (2019). What makes a symbol far right? Co-opted and missed meanings in far-right iconography. În M. Fielitz și Thurston, N. (editori), *Post-digital cultures of the far right: Online actions and offline consequences in Europe and the US* (p. 123-135). Political Science | Volumul 71. Bielefeld, Germania: transcript Verlag. <https://doi.org/10.14361/9783839446706-009>

Nagle, A. (2017). *Kill all normies: The online culture wars from Tumblr and 4chan to the alt-right and Trump*. Winchester, Regatul Unit, Washington, SUA: Zero Books.

Phillips, W. (2018). *The oxygen of amplification: Better practices for reporting on extremists, antagonists, and manipulators online*. Data & Society, 22 mai. <https://datasociety.net/library/oxygen-of-amplification/>

Rețeaua UE pentru sensibilizarea publicului cu privire la radicalizare (RAN) (2019). *Factbook. Far-right extremism: A practical introduction*. Centrul de excelență al RAN. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network/ran-papers/docs/ran_fre_factbook_20191205_en.pdf

Rogers, R. (2020). Deplatforming: Following extreme internet celebrities to Telegram and alternative social media. *European Journal of Communication*, 35(3), 213-229. <https://doi.org/10.1177/0267323120922066>

Shifman, L. (2014). *Memes in digital culture*. Seria MIT Press Essential Knowledge. Cambridge, MA: The MIT Press. <https://mitpress.mit.edu/books/memes-digital-culture>

Topinka, R. J. (2018). Politically incorrect participatory media: Racist nationalism on R/ImGoingToHellForThis. *New Media & Society*, 20(5), 2050-2069. <https://doi.org/10.1177/1461444817712516>

Tuck, H., & Silverman, T. (2016). *The counter-narrative handbook*. London: Institute for Strategic Dialogue (Institutul pentru Dialog Strategic). https://www.isdglobal.org/wp-content/uploads/2016/06/Counter-narrative-Handbook_1.pdf

Wicki, W. (2000). Humor Und Entwicklung: Eine Kritische Übersicht [Umorul și dezvoltarea: o examinare critică]. *Zeitschrift für Entwicklungspsychologie und Pädagogische Psychologie*, 32(4), 173-185. <https://doi.org/10.1026//0049-8637.32.4.173>

Despre autori:

Maik Fielitz este cercetător la Institutul pentru Democrație și Societatea Civilă din Jena și doctorand la Centrul pentru Analizarea Dreptei Radicale. Acesta studiază mișcările de extremă dreapta, culturile digitale și activismul online. În disertația sa, examinează ascensiunea mișcării neonaziste „Zorii auri” din Grecia.

Reem Ahmed este doctorandă la Albrecht Mendelssohn Bartholdy Graduate School of Law în cadrul Universității din Hamburg. Disertația sa examinează răspunsurile de reglementare la extremismul online în Regatul Unit, Germania și UE.

GĂSIREA DE INFORMAȚII DESPRE UE

Online

Informații despre Uniunea Europeană, în toate limbile oficiale ale UE, sunt disponibile pe site-ul web Europa la: https://europa.eu/european-union/index_ro

Publicații ale UE

Puteți descărca sau comanda publicații gratuite și contra cost ale UE de pe site-ul: <https://op.europa.eu/ro/web/general-publications/publications>. Pot fi obținute copii multiple ale publicațiilor gratuite contactând Europe Direct sau centrul dumneavoastră local de informare (a se vedea https://european-union.europa.eu/contact-eu_ro).

Legislația UE și documente conexe

Pentru a avea acces la informații juridice ale UE, inclusiv la întreaga legislație a UE începând din 1952 în toate versiunile lingvistice oficiale, vizitați EUR-Lex at: <http://eur-lex.europa.eu>

Date deschise ale UE

Portalul de date deschise al UE (<https://data.europa.eu/ro>) oferă acces la seturile de date ale UE. Datele pot fi descărcate și reutilizate gratuit, atât în scop comercial, cât și necomercial.

Radicalisation Awareness Network

Publications Office
of the European Union